

Flitspeiling 2025

VN-verdrag Handicap in gemeenten

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Movisie: kennis en aanpak van sociale vraagstukken

Movisie is hét landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken.

Samen met de praktijk ontwikkelen we kennis over wat echt goed werkt en passen we die kennis toe. De unieke rol van Movisie is het versnellen van leerprocessen. We zijn alleen tevreden als we een duurzame positieve verandering voor mensen in een kwetsbare positie realiseren.

Kijk voor meer informatie op www.movisie.nl.

Colofon

Auteurs: Caroline Harnacke,
Emiel Stobbe

Eindredactie: Rachel Stoffelsen

Met dank aan: Sandra Boertien
en Marianne Vorthoren

Vormgeving: Platvorm64

December 2025

© Movisie

Te downloaden via:
www.movisie.nl.

Dit rapport is tot stand gekomen mede dankzij financiering van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Overname van tekst is toegestaan onder voorwaarde van bronvermelding:
© Movisie, Utrecht, 2025.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Achtergrond	5
1.1. Respons	5
1.2. Stand van zaken Lokale Inclusie Agenda (LIA)	6
2. Gemeenten met een LIA	10
2.1. Betrokkenheid mensen met een beperking	10
2.1.1. Betrokkenheid bij de LIA	10
2.1.2. Kenmerken van de betrokkenen mensen met een beperking	11
2.1.3. Onderwerpen die mensen met een beperking aandragen	12
2.2. Inhoud van de LIA	13
2.2.1. Leefdomeinen	13
2.2.2. Het sociaal model van beperking	14
2.2.3. Betrokkenheid maatschappelijke organisaties en ondernemers	15
2.3. Inbedding van de LIA	17
2.3.1. Borging van het inclusiebeleid	17
2.3.2. Inclusiebeleid naast de LIA	19
2.4. Beschikbaarheid van de LIA voor inwoners	19
2.5. Opbrengsten van de LIA	20
3. Gemeenten met een LIA in ontwikkeling	21
3.1. Stand van zaken ontwikkeling LIA	21
3.2. Inclusiebeleid voor mensen met een beperking naast de LIA	22
3.2.1. Betrokkenheid mensen met een beperking	23
4. Gemeenten zonder LIA	25
4.1. Inclusiebeleid voor mensen met een beperking	26
4.1.1. Betrokkenheid mensen met een beperking	27
5. Aanvullingen door de gemeenten	28
Samenvatting en Conclusie	30
Methodische verantwoording	33

Inleiding

Het voorliggende rapport is de zevende inventarisatie van de stand van zaken van de implementatie van het VN-verdrag Handicap in gemeenten: de flitspeiling 2025. Movisie heeft deze peiling uitgevoerd in samenwerking met de VNG. Eerdere flitspeilingen zijn van 2018 tot en met 2023 jaarlijks verricht. In de flitspeilingen geven gemeenten aan waar zij staan bij de implementatie van het VN-verdrag Handicap.

Deze flitspeiling wijkt af van eerdere flitspeilingen. Negen jaar na implementatie van het VN-verdrag Handicap hebben we specifiek gekeken naar de totstandkoming, inhoud en borging van de Lokale Inclusie Agenda's (LIA's). Daarom hebben we een nieuwe vragenlijst ontwikkeld die verstuurd werd naar alle Nederlandse gemeenten.

Het rapport is als volgt opgebouwd:

In hoofdstuk 1 laten we zien wie de flitspeiling heeft ingevuld. We kijken naar het aantal gemeenten en de grootte van deze gemeenten. Daarna schetsen we in welke fase van een LIA gemeenten zich bevinden.

In hoofdstuk 2 bespreken we de resultaten van gemeenten die hebben aangegeven dat zij op dit moment een LIA uitvoeren. We bespreken hoe deze gemeenten mensen met een beperking betrekken bij de LIA. Ook kijken we naar de inhoud van de LIA en de inbedding van de LIA in het beleid van de gemeente. Daarnaast hebben deze gemeenten vragen beantwoord over de beschikbaarheid van de LIA voor inwoners en over de opbrengsten van hun LIA.

In hoofdstuk 3 staan gemeenten die een LIA ontwikkelen centraal. We bespreken wat de stand van zaken van de ontwikkeling van de LIA in deze gemeenten is. Ook schetsen we het algemene inclusiebeleid voor mensen met een beperking en hoe mensen met een beperking hierbij betrokken zijn.

In hoofdstuk 4 kijken we naar de antwoorden van gemeenten die geen LIA hebben. We beschrijven hun inclusiebeleid voor mensen met een beperking en welke rol mensen met een beperking zelf hierbij spelen.

In hoofdstuk 5 geven we ten slotte weer wat gemeenten ons nog willen meegeven.

Het rapport eindigt met een samenvatting en conclusie.

1. Achtergrond

In dit hoofdstuk bespreken we wie de flitspeiling heeft ingevuld. We kijken naar het aantal gemeenten en de grootte van deze gemeenten. Ook schetsen we in welke fase van een Lokale Inclusie Agenda (LIA) gemeenten zich bevinden.

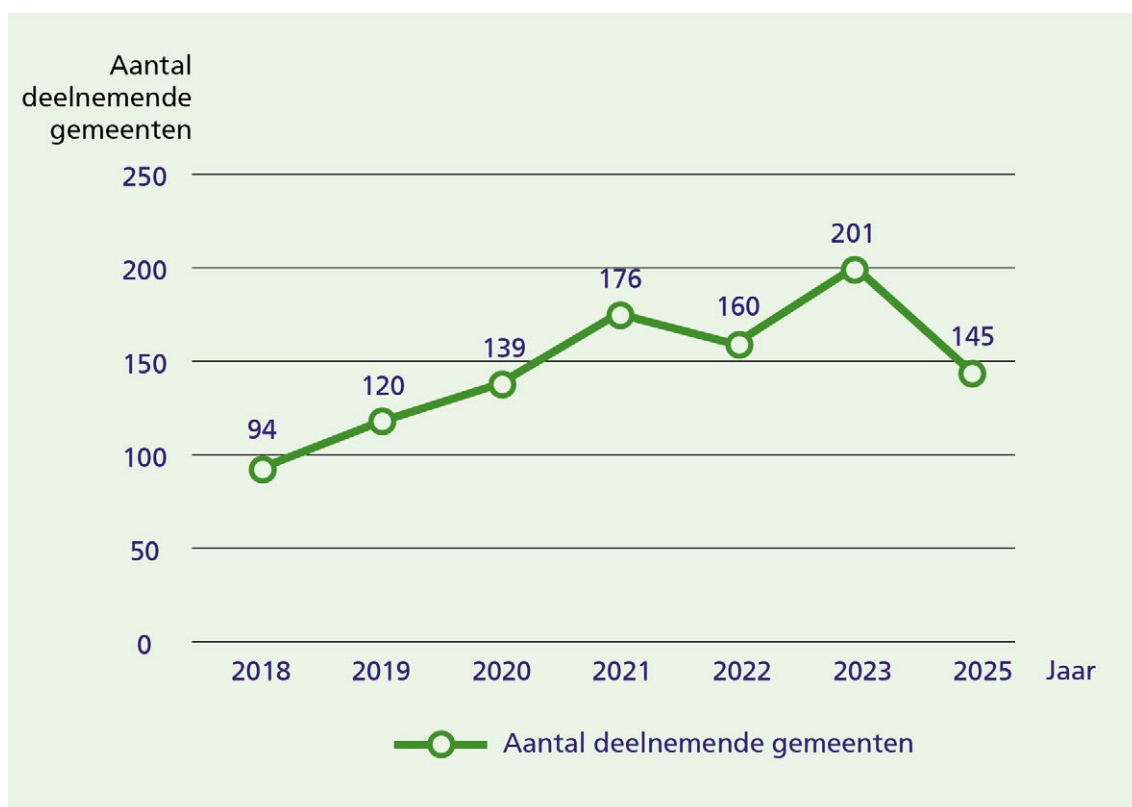
1.1. Respons

De flitspeiling 2025 is ingevuld door 145 gemeenten. Hiervan hebben vijf gemeenten niet alle vragen ingevuld, maar wel voldoende om ze mee te nemen in deze rapportage.

Dit betekent dat de flitspeiling dit jaar door wat minder gemeenten is ingevuld dan bij de voorgaande drie flitspeilingen.

Figuur 1

Aantal deelnemende gemeenten 2018-2025

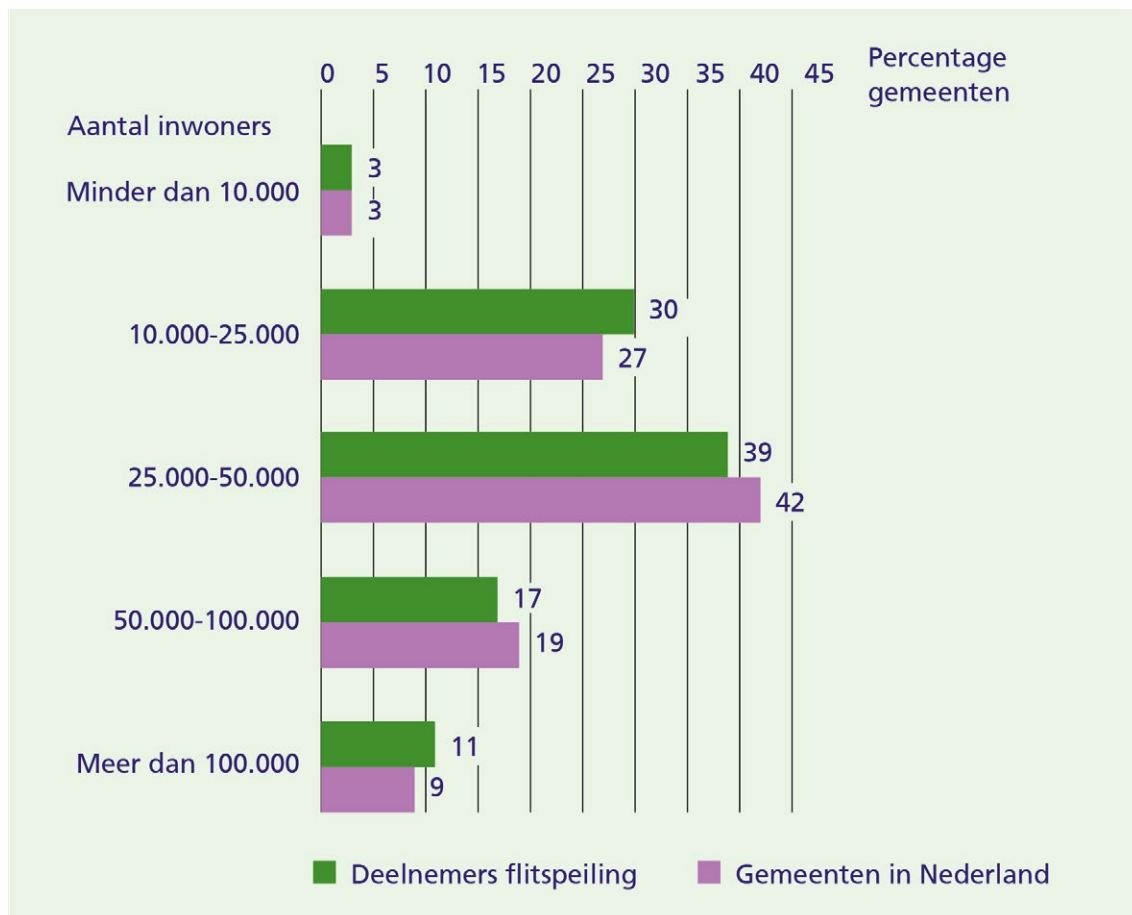

De deelnemende gemeenten vormen een goede afspiegeling van Nederlandse gemeenten qua omvang. Als we het percentage respondenten vergelijken met het percentage van de gemeenten in Nederland met het desbetreffende aantal inwoners ontstaat het volgende beeld: ¹

1 Bron: [Ranglijst van de grootste en kleinste gemeenten in inwoners in Nederland](#) | [AlleCijfers.nl](#)

Figuur 2

Representativiteit deelnemende gemeenten in relatie tot aantal inwoners (procentueel)

We zien een lichte oververtegenwoordiging van de gemeenten tussen de 10.000 en 25.000 inwoners en van de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. We zien ook een lichte ondervertegenwoordiging van de gemeenten tussen de 25.000 en 50.000 inwoners en van de gemeenten tussen de 50.000 en 100.000 inwoners. De percentages liggen echter dicht genoeg bij elkaar om te kunnen spreken van een goede afspiegeling van Nederlandse gemeenten qua inwoneraantal. Dit is vergelijkbaar met de vorige flitspeiling uit 2023.

1.2. Stand van zaken Lokale Inclusie Agenda (LIA)

Toen het VN-verdrag handicap in Nederland werd aangenomen is vastgelegd dat gemeenten een plan moeten maken over hoe zij uitvoering geven aan dit verdrag. Met de ratificatie van dit VN-Verdrag is aan de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet de verplichting toegevoegd om in het periodiek plan op te nemen hoe de gemeenteraad uitvoering geeft aan het verdrag. Het 'Amendement Van der Staaij en Bergkamp' geeft aan dat het de voorkeur verdient dat deze periodieke plannen worden samengevoegd tot één integraal plan voor het hele sociaal domein. Dit

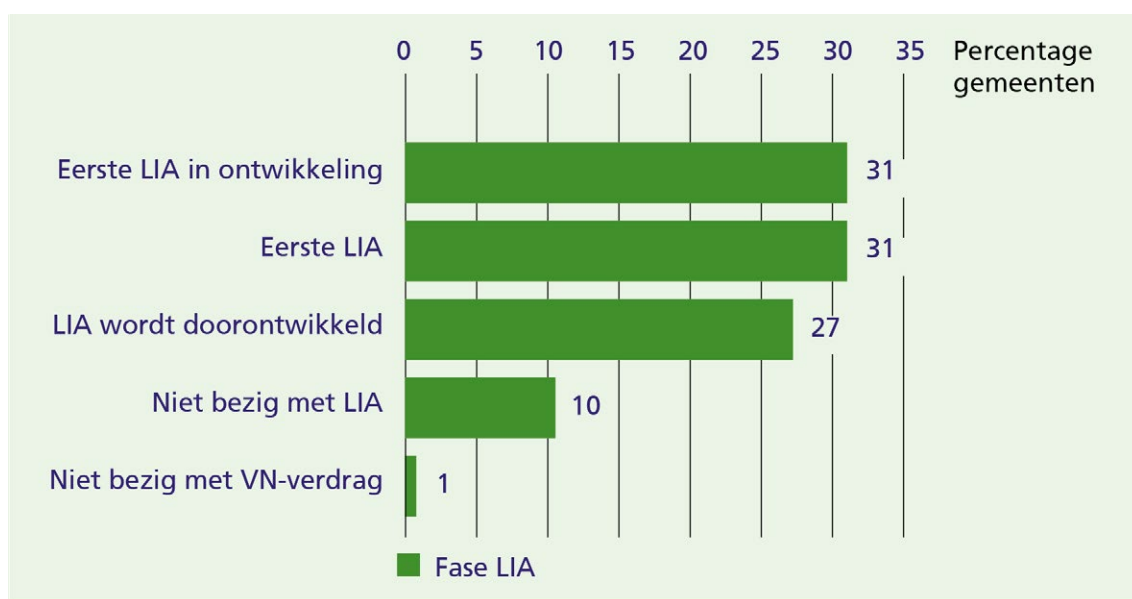
plan is de Lokale Inclusie Agenda (LIA). Gemeenten zijn dus verplicht om deze te hebben. In de flitspeiling geven gemeenten aan in welke fase van een LIA ze zich bevinden. Hierbij zijn de volgende antwoordopties mogelijk:

- Wij hebben een Lokale Inclusie Agenda, die nog steeds actueel is maar momenteel (nog) niet wordt doorontwikkeld.
- Wij hebben een Lokale Inclusie Agenda en ontwikkelen een tweede of latere Lokale Inclusie Agenda.
- Wij ontwikkelen een eerste Lokale Inclusie Agenda.
- Wij zijn bezig met de implementatie van het VN-verdrag Handicap, maar niet in de vorm van een Lokale Inclusie Agenda.
- Wij zijn niet bezig met de implementatie van het VN-verdrag Handicap.

Deze vraag wordt als volgt beantwoord, weergegeven in percentages van de respondenten:

Figuur 3

Stand van zaken Lokale Inclusie Agenda (LIA) (procentueel)

We zien dat de twee meest gekozen antwoordopties zijn: we hebben een LIA die (nog) niet wordt doorontwikkeld en we ontwikkelen een eerste LIA. Deze opties worden elk door 31% van de gemeenten gekozen (44 en 45 van de gemeenten). Nog eens 27% (39 gemeenten) geeft aan dat ze een LIA hebben en op dit moment een tweede of latere LIA ontwikkelen. Dat betekent dat 58% van de gemeenten (83 gemeenten) die hebben deelgenomen aan de flitspeiling een LIA heeft. 15 gemeenten (10%) geven aan dat ze bezig zijn met de implementatie van het VN-verdrag Handicap, maar niet in de vorm van een LIA. Twee gemeenten geven aan dat zij niet bezig zijn met de implementatie van het VN-verdrag Handicap.

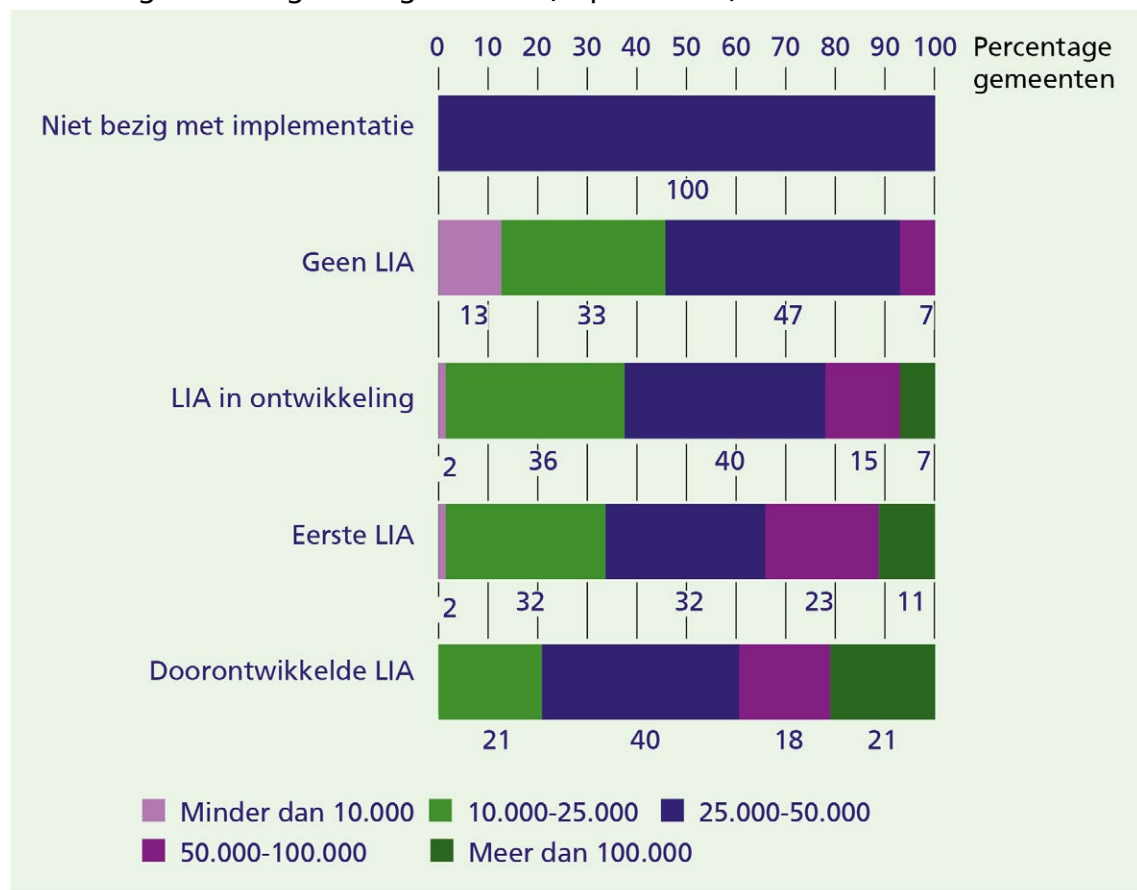
Bij de vorige flitspeilingen uit 2023 en eerder werden de fases van een LIA anders ingedeeld. Reden voor een nieuwe indeling dit jaar is voornamelijk dat, negen jaar na de ratificatie van het VN-verdrag Handicap in Nederland, diverse gemeenten inmiddels bezig zijn met de tweede of latere Lokale Inclusie Agenda's. Verder was de indeling van fases niet meer geheel passend. In vergelijking met de flitspeiling uit 2023 zien we dat toen 38% van de gemeenten aangaven een LIA gereed of een LIA in uitvoering te hebben. Dit jaar zijn dit 58% van de gemeenten, wat een duidelijke stijging laat zien.

Wel is de respons op deze flitspeiling lager. Daardoor kunnen we niet aannemen dat deze cijfers representatief zijn voor het hele land. Uit de overzichtskaart van Lokale Inclusie Agenda's in Nederland van November 2025 ² komt naar voren dat op dat moment 186 van de 342 gemeenten een LIA hadden, dus 54%. 74 gemeenten, dus 22%, ondernamen concrete stappen in de ontwikkeling van een LIA. En 82 gemeenten, 24%, hadden nog niets. Aan de huidige flitspeiling hebben dus iets meer gemeenten meegedaan die een LIA aan het ontwikkelen zijn ten opzichte van de voortgang van alle gemeenten in Nederland. Voor de andere fases zien we in de flitspeiling een goede afspiegeling van Nederlandse gemeenten wat betreft fase van de LIA.

Als we de verschillende fases uitsplitsen naar de grootte van de gemeenten zien we het volgende beeld:

Figuur 4

Uitvoering LIA naar grootte gemeente (in procenten)

2 Bron: Overzicht Lokale Inclusie Agenda's 2025

In het algemeen zijn grotere gemeenten iets verder in de fases van een LIA. Bij gemeenten met meer dan 100.000 inwoners zijn er in deze flitspeiling geen gemeenten die geen LIA hebben of niet bezig zijn met het VN-verdrag. Zij zijn vooral te vinden in de fase waar ze een LIA hebben en door ontwikkelen. De kleinere gemeenten met minder dan 10.000 inwoners geven het meeste aan dat ze geen LIA ontwikkelen. Middelgrote gemeenten, tussen 25.000 en 50.000 inwoners, zijn in alle fasen ongeveer gelijk vertegenwoordigd. Een vergelijkbaar beeld zagen we ook al in de flitspeiling uit 2023.

2. Gemeenten met een LIA

verschillende vragen gekregen afhankelijk van de fase van een LIA waarin ze zich bevinden. In dit hoofdstuk bespreken we gemeenten die in de flitspeiling hebben aangegeven dat ze een LIA hebben. Dat betreft 83 gemeenten. Hiervan hebben 39 gemeenten een LIA en ontwikkel(d)en een tweede of latere versie; 44 van deze 83 gemeenten hebben een LIA, maar hebben deze nog niet doorontwikkeld.

Van de gemeenten met een LIA wilden we weten hoe ze mensen met een beperking betrekken. Ook hebben we vragen gesteld over de inhoud van de LIA en de inbedding in hun beleid. Daarnaast hebben deze gemeenten vragen beantwoord over de beschikbaarheid van de LIA voor inwoners en over de opbrengsten van hun LIA.

2.1. Betrokkenheid mensen met een beperking

Volgens het principe “Niets over ons zonder ons” — een kernwaarde uit het VN-verdrag Handicap — moeten mensen met een beperking actief betrokken worden bij het beleid dat invloed op hun leven heeft.

2.1.1. Betrokkenheid bij de LIA

Ten eerste is aan de gemeenten gevraagd of mensen met een beperking betrokken zijn geweest bij de LIA als het gaat om de ontwikkeling, de uitvoering en de evaluatie of herijking daarvan.

Tabel 1

Betrokkenheid mensen met een beperking bij de LIA (N=83)

Zijn mensen met een beperking betrokken bij de...	Ontwikkeling van de LIA	Uitvoering van de LIA	Evaluatie of herijking van de LIA
Ja	76	73	38
Nee	1	6	1
Weet ik niet	6	4	1
Niet van toepassing	0	0	43

Bij ongeveer negen op de tien gemeenten zijn mensen met een beperking betrokken (geweest) bij de ontwikkeling en de uitvoering van de LIA (bij 76 en 73 van 83 gemeenten). Meer dan de helft van de gemeenten heeft de LIA tot nu toe nog

niet geëvalueerd of herijkt (43 gemeenten), maar de gemeenten die dit wel hebben gedaan hebben hier bijna allemaal mensen met een beperking bij betrokken (38 gemeenten).

Op de vraag op welke manier mensen met een beperking betrokken zijn bij de LIA, geeft een grote meerderheid van de gemeenten aan dat zij op verschillende manieren betrokken zijn. Bij driekwart van de gemeenten worden mensen met een beperking op verschillende momenten om advies gevraagd of geven zij op hun eigen initiatief advies. Daarnaast vindt in meer dan de helft van de gemeenten structureel overleg plaats met mensen met een beperking of gaan zij met ambtenaren of wethouders op locatiebezoeken of wijkschouwen. We zien ook dat diverse vormen van betrokkenheid naast elkaar worden ingezet. 60% van de gemeenten zet minimaal drie verschillende vormen van betrokkenheid in. Uit de open antwoorden blijkt dat verschillende gemeenten nog op zoek zijn naar manieren om mensen met een beperking (structureel) te betrekken, bijvoorbeeld met een vaste werkgroep of adviesraad.

Tabel 2

Op welke manier zijn mensen met een beperking betrokken bij de LIA?
(meerdere antwoorden mogelijk) (N=83)

	Aantal gemeenten
Zij worden op verschillende momenten om advies gevraagd	64
Zij geven advies op hun eigen initiatief	62
Zij gaan met ambtenaren/wethouders op locatiebezoek of wijkschouw	49
Er is een structureel overleg (bijv. maandelijks)	47
Een persoon of meer personen met een beperking is/zijn in de gemeente werkzaam als ervaringsdeskundige	15

2.1.2. Kenmerken van de betrokkenen mensen met een beperking

Ook is aan de gemeenten gevraagd hoe zij de samenstelling van de groep mensen met een beperking die betrokken is bij de LIA zouden omschrijven. Het gaat hierbij om diversiteit binnen de groep en of er ook naasten of afgevaardigden van belangenorganisaties betrokken zijn.

Een groot deel van de gemeenten slaagt erin om mensen met verschillende typen beperkingen bij de LIA te betrekken. Daarnaast zijn er in ruim de helft van de gemeenten mensen van verschillende leeftijden betrokken en spelen ook (afgevaardigden van) belangenorganisaties voor mensen met een beperking een rol. Gemeenten betrekken minder vaak naasten van mensen met een beperking (wel in 28 van de 83 gemeentes). Ook denken in weinig gemeenten mensen met verschillende culturele achtergronden mee (in 20 van de 83 gemeentes). Uit de open antwoorden blijkt dat gemeenten regelmatig moeite hebben om mensen met een beperking te vinden voor structurele betrokkenheid bij de LIA. Ook blijkt dat de mensen die betrokken zijn vaak mensen met een fysieke beperking en ouderen zijn.

Tabel 3

Hoe zou u de samenstelling van de groep mensen met een beperking die betrokken is bij de LIA omschrijven? (meerdere antwoorden mogelijk) (N=83)

	Aantal gemeenten
Er zijn mensen met verschillende typen beperkingen betrokken	67
Er zijn mensen van verschillende leeftijden betrokken	49
Er zijn afgevaardigden van belangenorganisaties voor mensen met een beperking betrokken	44
De groep bestaat uit zowel mensen die al langere tijd mee-doen als mensen die recent zijn aangehaakt	35
Er zijn naasten van mensen met een beperking betrokken	28
Er zijn mensen met diverse culturele achtergronden of etniciteit betrokken	20

2.1.3. Onderwerpen die mensen met een beperking aandragen

Vervolgens is gevraagd welke onderwerpen voornamelijk worden aangedragen door mensen met een beperking. Hier waren meerdere antwoorden mogelijk. Het onderwerp dat volgens de gemeenten door mensen met een beperking veruit het meest wordt aangedragen is de fysieke toegankelijkheid van straten, winkels, horeca en parken. Daarnaast zijn ook de fysieke toegankelijkheid van toiletten en het openbaar vervoer belangrijke onderwerpen. Deze onderwerpen komen in meer dan de helft van de gemeenten op tafel. Ook voor alle andere onderwerpen geldt dat ze in minimaal één op de vijf gemeenten worden genoemd.

Tabel 4

Welke onderwerpen dragen mensen met een beperking voornamelijk aan? (meerdere antwoorden mogelijk) (N=83)

	Aantal gemeenten
Fysieke toegankelijkheid van straten, winkels, horeca en parken	76
Toegankelijke toiletten	49
Mobiliteit / (openbaar) vervoer	42
Verbeteren toegankelijkheid van websites en apps	38
Wmo(-hulpmiddelen)	36
Toegankelijk stemmen	32
Samen spelen van kinderen met en zonder beperking	31
Toegankelijk sporten	31
Toegankelijke cultuur en uitgaansmogelijkheden	28
Bejegening van mensen met een beperking	26
Inclusie op de arbeidsmarkt	23
Discriminatie	22
Aanbod van toegankelijke woningen	18
Inclusief onderwijs	17

2.2. Inhoud van de LIA

2.2.1. Leefdomeinen

Een inclusieve samenleving heeft betrekking op verschillende aspecten van het leven van inwoners. De VNG onderscheidt op het moment van het invullen van deze flitspeiling zes levensdomeinen die voor iedereen van belang zijn: onderwijs en ontwikkeling, thuis, werk en inkomen, vrije tijd, vervoer en welzijn, gezondheid en ondersteuning. Aan de gemeenten is gevraagd of deze zes levensdomeinen ook aan bod komen in hun LIA. De meeste domeinen komen bij driekwart of meer gemeenten aan bod. Alleen het levensdomein 'thuis' komt slechts bij de helft van de gemeenten aan bod in de LIA. Andere domeinen die door verschillende gemeenten zijn genoemd in de open antwoorden zijn fysieke leefomgeving, (digitale) communicatie en cultuur.

Tabel 5

Welke leefdomeinen komen aan bod in uw LIA? (meerdere antwoorden mogelijk)
(N=82)

	Aantal gemeenten
Vrije tijd	73
Welzijn, gezondheid en ondersteuning	71
Vervoer	63
Werk en inkomen	60
Onderwijs en ontwikkeling	59
Thuis	42

In meer dan de helft van de gemeenten (45 van 82 gemeenten) zijn er keuzes gemaakt om in de LIA op bepaalde levensdomeinen te focussen. Het grootste deel van hen (38 gemeenten) heeft dit ook samen met ervaringsdeskundigen gedaan. Van deze 45 gemeenten die keuzes hebben gemaakt voor de prioritering van bepaalde levensdomeinen, staan deze keuzes bij de helft (23 van 45 gemeenten) expliciet toegelicht in de LIA.

2.2.2. Het sociaal model van beperking

Het VN-verdrag Handicap gaat uit van het sociaal model van beperking. Dit betekent dat een beperking niet gezien wordt als een individueel probleem, maar dat een beperking vooral ontstaat door de ontoegankelijkheid van de samenleving. Op de vraag of er in de LIA expliciet of impliciet wordt uitgegaan van dit sociaal model van beperking geeft de helft van de gemeenten aan dat dit het geval is (40 van 80 gemeenten). Bij 19 gemeenten is het sociaal model een expliciet uitgangspunt en in 21 gemeenten is het gedeeltelijk of impliciet aanwezig. Daartegenover staat dat de andere helft aangeeft niet van dit model uit te gaan (22 gemeenten) of dit niet te weten (18 gemeenten).

Gemeenten kunnen in een LIA aandacht besteden aan het verlagen of wegnemen van drempels voor mensen met een beperking op verschillende terreinen. Deze aanpak maakt onderdeel uit van het sociaal model van beperking. Bijna alle gemeenten geven aan dat ze in ieder geval aandacht besteden aan de toegankelijkheid van de fysieke omgeving en de openbare ruimte (72 van 82 gemeenten). Daarnaast werkt driekwart van de gemeenten ook aan het verlagen of wegnemen van drempels in de sociale (62 van 82 gemeenten) en de digitale omgeving (61 van 82 gemeenten). Iets minder dan de helft van de gemeenten (37 van 82

gemeenten) besteedt ook aandacht aan drempels op het gebied van beleids- en regelstructuren. Verschillende gemeenten benoemen in de open antwoorden dat de prioriteiten niet op specifieke leefdomeinen liggen, maar dat inclusie (steeds meer) in al het beleid wordt meegenomen.

Tabel 6

Op welke terreinen wordt in uw LIA aandacht besteed aan het verlagen of wegnemen van drempels voor mensen met een beperking? (meerdere antwoorden mogelijk) (N=82)

	Aantal gemeenten
Fysieke omgeving (zoals gebouwen, openbaar vervoer, openbare ruimte)	72
Sociale omgeving (zoals communicatie, houding van professionals of inwoners)	62
Digitale omgeving (zoals websites, apps, online formulieren)	61
Beleids- en regelstructuren (zoals toetsen bij aanbestedingen of nieuw beleid)	37
Niet specifiek benoemd	8

2.2.3. Betrokkenheid maatschappelijke organisaties en ondernemers

We hebben gemeenten gevraagd of en hoe zij maatschappelijke organisaties en ondernemers betrekken bij de LIA. Het betrekken van deze partijen is niet verplicht, zoals dat wel voor ervaringsdeskundigen het geval is. Maar het betrekken van deze partijen kan wel bijdragen aan de lokale implementatie van het VN-verdrag Handicap. Meer dan de helft van de gemeenten (47 van 80 gemeenten) geeft aan dat deze groepen betrokken zijn geweest bij het opstellen van de LIA, waarbij de meesten hiervan (33 van 47 gemeenten) alleen maatschappelijke organisaties hebben betrokken. In de overige gemeenten zijn maatschappelijke organisaties of ondernemers niet betrokken geweest bij het opstellen van de LIA (22 gemeenten) of is niet bekend of dit is gebeurd (11 gemeenten).

Tabel 7

Zijn maatschappelijke organisaties of ondernemers betrokken geweest bij het opstellen van de LIA? (N=80)

	Aantal gemeenten
Ja, beide	14
Alleen maatschappelijke organisaties	33
Alleen ondernemers	0
Nee	22
Weet ik niet	11

Aan de 47 gemeenten die hebben aangegeven dat maatschappelijke organisaties en/of ondernemers betrokken zijn geweest bij het opstellen van de LIA is gevraagd op welke manier deze groepen betrokken zijn of zijn geweest. De gemeenten die deze groepen hebben betrokken bij het opstellen van de LIA hebben dit vooral gedaan door middel van het organiseren van (participatie)bijeenkomsten, werkgroepen of klankbordgroepen en één-op-één gesprekken. Deze antwoordopties worden allemaal in meer dan de helft van de gemeenten genoemd. Minder vaak (in 9 gemeenten) zijn deze groepen betrokken door middel van een enquête of vragenlijst.

In krap de helft van de gemeenten met een LIA zijn er afspraken opgenomen over de rol die maatschappelijke organisaties en ondernemers spelen bij het uitvoeren van de LIA (39 van 80 gemeenten).

Tabel 8

Zijn er in de LIA afspraken opgenomen over de rol van maatschappelijke organisaties of ondernemers bij het uitvoeren van plannen? (N=80)

	Aantal gemeenten
Ja, voor beide groepen	22
Alleen voor maatschappelijke organisaties	17
Alleen voor ondernemers	0
Nee	34
Weet ik niet	7

Daar staat tegenover dat twee derde van de 80 gemeenten wel aangeeft dat ze maatschappelijke organisaties en ondernemers actief ondersteunen bij het verbeteren van hun toegankelijkheid. Dit gebeurt vaak wel meer incidenteel dan structureel.

Tabel 9

Ondersteunt uw gemeente maatschappelijke organisaties of ondernemers actief bij het verbeteren van hun toegankelijkheid (bijv. advies, subsidies, hulpmiddelen)? (N=80)

	Aantal gemeenten
Ja, structureel	11
Ja, incidenteel	36
Ja, zowel structureel als incidenteel	7
Nee	15
Weet ik niet	11

2.3. Inbedding van de LIA

2.3.1. Borging van het inclusiebeleid

In de meeste gemeenten is de LIA voor een periode vastgesteld, waarna de LIA opnieuw wordt geëvalueerd, herijkt en geactualiseerd. Sommige gemeenten hanteren hiervoor een vast schema. Ze herijken en actualiseren eens per collegeperiode (20 van 80 gemeenten), jaarlijks (15 van 80 gemeenten) of tweejaarlijks (7 van 80 gemeenten). In veel gemeenten gebeurt deze actualisatie niet volgens een vast schema, namelijk in 29 gemeenten van de 80 gemeenten. 8 gemeenten geven aan de LIA niet te herijken en te actualiseren.

Tabel 10

Heeft uw gemeente een vast schema voor het herijken en actualiseren van de LIA? (N=80)

	Aantal gemeenten
Ja, dit gebeurt jaarlijks	15
Ja, dit gebeurt elke 2 jaar	7
Ja, dit gebeurt eens per collegeperiode	20
Nee, dit gebeurt ad hoc	29
Nee, dit doen we niet	8
Weet ik niet	1

Naast het actualiseren en herijken van de LIA werken gemeenten ook op andere manieren aan de borging van het inclusiebeleid. Dit wordt voornamelijk gedaan door de integratie van inclusiedoelen op andere beleidsterreinen (61 van 80 gemeenten). Daarnaast geeft de helft van de gemeenten aan dat zij verantwoording moeten afleggen aan de gemeenteraad of het College (43 van 80 gemeenten) en dat zij de borging van het inclusiebeleid monitoren en bijsturen (40 van 80 gemeenten). Meerdere gemeenten borgen het inclusiebeleid tegelijkertijd op verschillende manieren.

Tabel 11

Op welke manier wordt in uw gemeente gewerkt aan borging van het inclusiebeleid? (meerdere antwoorden mogelijk) (N=80)

	Aantal gemeenten
Door integratie van inclusiedoelen op andere beleidsterreinen	61
Door verantwoording erover af te leggen aan de gemeenteraad of het College	43
Via monitoring en bijsturing van voortgang	40
Via vaste werkgroepen of stuurgroepen	35
Hier wordt nog niet aan gewerkt	4

2.3.2. Inclusiebeleid naast de LIA

Het grootste deel van de gemeenten heeft ook buiten de LIA om aandacht voor inclusie in de beleidsontwikkeling (67 van 80 gemeenten). De meeste van deze gemeenten (47 van 67) leggen dit niet formeel vast.

In 55 van de 80 gemeenten wordt expliciet verwezen naar of aangesloten op de LIA in andere beleidsnota's. Ook dit gebeurt duidelijk vaker incidenteel (in 42 van 55 gemeenten) dan structureel. In 17 gemeenten wordt in andere beleidsnota's niet expliciet verwezen naar of aangesloten op de LIA.

Beschikbaarheid van de LIA voor inwoners

Er is aan de gemeenten gevraagd op welke verschillende manieren zij de LIA

beschikbaar stellen aan inwoners. Hieruit blijkt dat de meeste gemeenten (66 van 82 gemeenten) de LIA in ieder geval beschikbaar stellen via de website van de gemeente. In de 66 gemeenten die de LIA beschikbaar stellen op de gemeentelijke website is de website bij 42 van hen ook getest op digitale toegankelijkheid. De overige 24 gemeenten geven vrijwel allemaal aan dat ze niet weten of dit is gebeurd. Daarnaast probeert een minderheid van de gemeenten de LIA toegankelijker te maken door eenvoudige taal te gebruiken op B1-niveau (26 van 82 gemeenten) of de LIA in een toegankelijke digitale vorm aan te bieden volgens WCAG-richtlijnen (18 van 82 gemeenten). Er zijn echter weinig gemeenten waar de LIA op een andere manier dan een digitale vorm zoals op papier, als video of in braille (8 van 82 gemeenten) of in een andere taal dan het Nederlands beschikbaar is (in 1 gemeente). In de open antwoorden geven sommige gemeenten aan dat ze over het aanbieden van de LIA in andere vormen wel nadenken.

Tabel 12

Op welke manieren is de LIA beschikbaar gesteld aan inwoners? (meerdere antwoorden mogelijk) (N=82)

	Aantal gemeenten
Via de gemeentelijke website	66
In eenvoudige taal (B1-niveau)	26
In een toegankelijke digitale vorm (volgens WCAG-richtlijnen)	18
In fysieke vorm (bijv. op papier beschikbaar in bibliotheek of gemeentehuis)	8
In alternatieve vormen (bijv. video, gesproken tekst, braille)	4
In één of meer andere talen dan het Nederlands	1

2.4. Opbrengsten van de LIA

Tenslotte hebben we aan de gemeenten met een LIA gevraagd om te beschrijven op welke opbrengst van de LIA zij het meest trots zijn. 59 gemeenten hebben deze vraag beantwoord. De meest genoemde punten zijn:

- De samenwerking met en betrokkenheid van mensen met een beperking
- De LIA als een stevige basis voor inclusief beleid in de gemeente als geheel
- Structurele aandacht en groeiend bewustzijn voor inclusie van mensen met een beperking
- Lokale initiatieven en programma's van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers die zijn ontstaan

Een aantal voorbeelden van citaten van respondenten op de vraag waar zij het meest trots op zijn:

'Op de verbinding die is gelegd tussen de verschillende maatschappelijke organisaties en het enthousiasme waarmee ze al ruim 4 jaar samen werken.'

'Dat het thema inclusie ondertussen een gangbaar begrip is. Er is structureel aandacht voor. Onze fysieke afdelingen vragen pro-actief advies aan ervaringsdeskundigen en doen dat tijdig vóór of bij de start van een project, soms achteraf om te toetsen.'

'Op een fantastische samenwerking met ervaringsdeskundigen, welke is gebaseerd op openheid, veiligheid en vertrouwen. Samen lukt het om de juiste resultaten op alle verschillende opgaven te behalen.'

'Input van ervaringsdeskundigen bij projecten zoals de bouw van het nieuwe zwembad en de herinrichting van het stadsplein. En dat er in steeds meer beleidsstukken aandacht is voor inclusie/ toegankelijkheid.'

'Op geoormerkt budget (ook al is het beperkt) voor toegankelijk vastgoed en toegankelijke openbare ruimte.'

'Alle gemeentelijke vastgoed is toegankelijk gemaakt.'

'Dat er steeds meer interne bewustwording is en dat de gemeente stapje voor stapje toegankelijker wordt.'

'Bij heel veel domeinen (naast het sociale domein) wordt "inclusie" standaard meegenomen bij de ontwikkelingen van nieuw beleid.'

3. Gemeenten met een LIA in ontwikkeling

45 gemeenten (31%) die hebben deelgenomen aan de flitspeiling hebben aangegeven dat zij een eerste Lokale Inclusie Agenda aan het ontwikkelen zijn. Van deze gemeenten wilden we weten wat de stand van zaken van de ontwikkeling van de LIA is. Ook hebben deze gemeenten een aantal vragen gekregen over hun algemene inclusiebeleid voor mensen met een beperking en welke rol mensen met een beperking hierbij spelen.

3.1. Stand van zaken ontwikkeling LIA

45 gemeenten gaven aan dat ze nog geen LIA hebben, maar deze wel aan het ontwikkelen zijn. Aan hen hebben we ten eerste gevraagd welke stappen zij tot nu toe hebben gezet in de ontwikkeling van de LIA. Hieruit blijkt dat meer dan de helft van deze gemeenten in ieder geval interne of externe betrokkenen heeft benaderd (32 gemeenten), informatie heeft opgehaald of onderzoek heeft gedaan (28 gemeenten), een procesaanpak of planning heeft opgesteld (23 gemeenten). 17 gemeenten hebben de intentie om een LIA te ontwikkelen vastgelegd in beleidsdocumenten. Ook hebben 17 gemeenten een conceptversie of opzet van de LIA beschikbaar. Bij 8 gemeenten staat de LIA al op papier, maar is deze nog niet bestuurlijk afgestemd of vastgesteld. Met name bij de stappen die al verder in het proces van een LIA zijn, lijken grote gemeenten verder te zijn dan kleine gemeenten.

Tabel 13

Welke stappen heeft uw gemeente gezet in de ontwikkeling van de LIA? (meerdere antwoorden mogelijk) (N=45)

	Aantal gemeenten
Er zijn interne of externe betrokkenen benaderd (bijv. ervaringsdeskundigen, beleidsafdelingen, maatschappelijke partners)	32
Er is informatie opgehaald of onderzoek gedaan (bijv. via gesprekken, enquêtes, data)	28
Er is een procesaanpak of planning opgesteld	23
We hebben de intentie in beleidsdocumenten vastgelegd om een LIA te ontwikkelen	17
Er is een conceptversie of opzet van de LIA beschikbaar	17
De LIA staat op papier, maar is nog niet bestuurlijk afgestemd of vastgesteld	8

Bij driekwart van de gemeenten (34 van 45 gemeenten) die een LIA aan het ontwikkelen zijn worden mensen met een beperking betrokken bij de stappen die daarin worden gezet. 6 gemeenten geven aan dat mensen met een beperking hierbij niet betrokken zijn.

3.2. Inclusiebeleid voor mensen met een beperking naast de LIA

Naast de ontwikkeling van een LIA kan een gemeente ook andere stappen hebben gezet in beleid voor inclusie van mensen met een beperking. Veel gemeenten (35 van 45) zijn bezig met de toegankelijkheid van websites en informatie. Meer dan de helft van de gemeenten noemt ook toegankelijke gebouwen en openbare ruimte, toegankelijke sportmogelijkheden, het betrekken van relevante maatschappelijke partners of toegankelijk stemmen als stappen die zij hebben gezet. Intern kennis delen over het VN-verdrag Handicap wordt door slechts zes gemeenten genoemd. Een inventarisatie of quick scan om hun positie op het gebied van inclusie in beeld te krijgen, komt bij negen gemeenten terug.

Tabel 14

Welke stappen heeft uw gemeente, naast stappen in de ontwikkeling van een LIA, gezet in beleid voor inclusie van mensen met een beperking? (meerdere antwoorden mogelijk) (N=45)

	Aantal gemeenten
We zijn bezig met de toegankelijkheid van websites en informatie	35
We zetten ons in voor toegankelijke gebouwen en openbare ruimte, bijvoorbeeld door schouwen die we doen met mensen met een beperking	29
We zijn bezig met toegankelijke sportmogelijkheden	26
We betrekken relevante maatschappelijke partners rondom mensen met een beperking	25
We zijn bezig met toegankelijk stemmen	24
We betrekken mensen met een beperking bij ons beleid	18
We hebben in ons beleid als geheel aandacht voor de inclusie van mensen met een beperking	17
We hebben in beeld waar wij staan bij de inclusie van mensen met een beperking met bijvoorbeeld een inventarisatie of een quick scan	9
We delen intern structureel kennis over het VN-verdrag Handicap	6
Ik heb hier onvoldoende zicht op	4
Anders, namelijk	3

3.2.1. Betrokkenheid mensen met een beperking

Ongeveer de helft van de gemeenten die een LIA ontwikkelt, betreft mensen met een beperking bij de ontwikkeling (24 van 44 gemeenten) en uitvoering (21 van 44 gemeenten) van beleid gericht op de inclusie van mensen met een beperking. Bij de andere helft van de gemeenten zijn mensen met een beperking hier niet bij betrokken of is niet bekend of dit is gebeurd. De meeste gemeenten geven aan dat zij hun inclusiebeleid voor mensen met een beperking (nog) niet evalueren of herijken (37 van 44 gemeenten).

Tabel 15

Zijn mensen met een beperking betrokken bij de ontwikkeling/uitvoering/evaluatie of herijking van beleid gericht op de inclusie van mensen met een beperking? (N=44)

Zijn mensen met een beperking betrokken bij de...	Ontwikkeling van inclusie-beleid	Uitvoering van inclusie-beleid	Evaluatie of herijking van inclusiebeleid
Ja	24	21	5
Nee	9	10	1
Weet ik niet	11	13	1
Niet van toepassing	0	0	37

Ongeveer twee derde van de gemeenten (28 van 44 gemeenten) geeft aan dat zij mensen met een beperking op verschillende momenten om advies vragen. Een kleiner deel van de gemeenten geeft aan dat mensen met een beperking op locatiebezoek of wijkscouw gaan met ambtenaren of wethouders (14 van 44 gemeenten). Bij ongeveer evenveel gemeenten geven mensen met een beperking ongevraagd advies (12 van 44 gemeenten) of is er een structureel overlegmoment met mensen met een beperking (11 van 44 gemeenten). 8 gemeenten hebben alleen de antwoordoptie 'anders' gekozen en hebben daarbij allemaal aangegeven dat ze nog bezig zijn om het betrekken van mensen met een beperking vorm te geven en in gang te zetten.

Tabel 16

Op welke manier zijn mensen met een beperking betrokken bij beleid gericht op inclusie van mensen met een beperking? (meerdere antwoorden mogelijk) (N=44)

	Aantal gemeenten
Zij worden op verschillende momenten om advies gevraagd	28
Zij gaan met ambtenaren/wethouders op locatiebezoek of wijkschouw	14
Zij geven advies op hun eigen initiatief	12
Er is een structureel overlegmoment (bijvoorbeeld maandelijks)	11
Een persoon of meer personen met een beperking is/zijn in de gemeente werkzaam als ervaringsdeskundige	6

Aan de gemeenten is ook gevraagd hoe zij de groep mensen met een beperking die betrokken zijn zouden omschrijven. In de helft van de gemeenten (22 van 44 gemeenten) zijn mensen met verschillende typen beperkingen betrokken. In 16 van 44 gemeenten zijn afgevaardigden van belangenorganisaties betrokken. In 17 van 44 gemeenten zijn mensen van verschillende leeftijden betrokken.

Onderwerpen die mensen met een beperking volgens de gemeenten aandragen, zijn divers. Veruit het meest genoemd is de fysieke toegankelijkheid van de omgeving (26 van 44 gemeenten). Dit wordt gevolgd door mobiliteit/(openbaar) vervoer en toegankelijk sporten.

4. Gemeenten zonder LIA

17 gemeenten (11%) die aan de flitspeiling hebben deelgenomen geven aan dat zij niet bezig zijn met een LIA. Twee van deze gemeenten zijn in het geheel niet bezig met de implementatie van het VN-verdrag Handicap. Een van deze twee gemeenten licht toe dat ze in de toekomst wel stappen hierin willen zetten, maar dat dit tot op heden nog niet is gelukt.

15 van de 17 gemeenten zonder LIA geven aan dat zij bezig zijn met de implementatie van het VN-verdrag Handicap, maar niet in de vorm van een LIA. Aan deze gemeenten zijn vragen gesteld over hun inclusiebeleid voor mensen met een beperking en de betrokkenheid van mensen met een beperking. In dit hoofdstuk bespreken we deze gemeenten.

4.1. Inclusiebeleid voor mensen met een beperking

Als eerste hebben we gevraagd welke stappen deze gemeenten hebben gezet in beleid voor inclusie van mensen met een beperking. Bijna al deze gemeenten (14 van 15 gemeenten) geven aan dat zij in het beleid als geheel aandacht hebben voor inclusie van mensen met een beperking en dat inclusie het uitgangspunt is. Daarnaast werken de meesten ook op verschillende manieren aan het verbeteren van de toegankelijkheid van voorzieningen, zoals websites, sportmogelijkheden en gebouwen. Een kleiner deel van deze gemeenten geeft aan dat er structureel kennis wordt gedeeld over het VN-verdrag Handicap (5 van 15) of dat er een inventarisatie of quick scan is gedaan om in beeld te krijgen waar de gemeente staat op het gebied van inclusie van mensen met een beperking (3 van 15).

Tabel 17

Welke stappen heeft uw gemeente gezet in beleid voor inclusie van mensen met een beperking? (meerdere antwoorden mogelijk) (N=15)

	Aantal gemeenten
We hebben in ons beleid als geheel aandacht voor de inclusie van mensen met een beperking: inclusie is ons uitgangspunt	14
We zijn bezig met de toegankelijkheid van websites en informatie	14
We betrekken relevante maatschappelijke partners rondom mensen met een beperking bij ons beleid, zoals belangenorganisaties	12
We zijn bezig met toegankelijke sportmogelijkheden	12
We zetten ons in voor toegankelijke gebouwen en openbare ruimte, bijvoorbeeld door schouwen die we doen met mensen met een beperking	11
We betrekken mensen met een beperking bij ons beleid	10
We zijn bezig met toegankelijk stemmen	10
We delen intern structureel kennis over het VN-verdrag Handicap	5
We hebben in beeld waar wij staan bij de inclusie van mensen met een beperking met bijvoorbeeld een inventarisatie of quick scan	3
Ik heb hier onvoldoende zicht op	0
Anders, namelijk	1

4.1.1. Betrokkenheid mensen met een beperking

In de meeste gemeenten zijn mensen met een beperking betrokken bij de ontwikkeling of uitvoering van beleid gericht op inclusie van mensen met een beperking. Dit geven 12 van 14 gemeenten aan, zowel bij de ontwikkeling als bij de uitvoering. In 7 gemeenten zijn mensen met een beperking ook betrokken bij de evaluatie of herijking van beleid. Daarnaast zijn er 7 gemeenten, dus bijna de helft van deze groep gemeenten in de flitspeiling, waar het beleid niet geëvalueerd of herijkt wordt. Eén gemeente geeft aan dat mensen met een beperking niet betrokken zijn bij de ontwikkeling van beleid en ook niet bij de uitvoering en dat beleid daarnaast niet geëvalueerd wordt.

Mensen met een beperking zijn in deze gemeenten vooral betrokken omdat ze op eigen initiatief advies geven (10 gemeenten) en omdat ze op verschillende momenten om advies worden gevraagd (9 gemeenten). In vier gemeenten is er ook een structureel overlegmoment met mensen met een beperking.

In 11 van de 15 gemeenten hebben de mensen met een beperking die betrokken worden verschillende typen beperkingen. Het meest door mensen met een beperking genoemde onderwerp volgens de gemeenten is ook hier de fysieke toegankelijkheid (genoemd in 14 van de 15 gemeenten).

5. Aanvullingen door de gemeenten

Aan het einde van de peiling is gemeenten gevraagd wat ze nog willen meegeven. Een aantal punten lichten we hieronder uit.

Gemeenten met een LIA noemen de volgende punten:

‘In onze gemeente richten we ons vooral op het stapsgewijs inclusiever maken van beleid. Daarmee zullen we op korte termijn minder grote stappen zetten maar op lange termijn echte verandering teweegbrengen.’

‘Landelijk en wettelijk verplicht maken van de NEN9120. Hoe het rijk omgaat met de nationale werkagenda heeft uitstraling op wat de gemeenten doen. Het Rijk heeft hier een voorbeeldfunctie in.’

‘Niet over ons maar met ons, zorg echt dat je lokale ambassadeurs heb die zich inzetten en meedenken. Pas dan kan je het verschil maken.’

‘Maak gezamenlijk met een aantal Nederlandse gemeenten een sterk inhoudelijk model voor zowel de LIA als voor een hieraan gekoppeld uitvoeringsplan. We willen nu in onze gemeente een hele goede inhoudelijke LIA ontwikkelen met een effectief uitvoeringsplan. Verschillende andere gemeenten blijken ook die behoefte te hebben. Maak daarbij gebruik van definities/uitgangspunten van de Zelfscan VN-verdrag Handicap. Leer van de vele LIA's en plannen die inmiddels bij gemeenten opgesteld zijn. Dit inhoudelijke model kan dienen als blauwdruk om in je eigen gemeente met elkaar in te vullen. Dit biedt kleine gemeenten met beperkte capaciteit ook kansen voor een goede LIA.’

‘Intercollegiaal overleg en uitwisseling met directe buurgemeenten levert vaak erg waardevolle inzichten op en versterkt ook de samenwerking die nodig is om de toegankelijkheid in de directe leefomgeving van inwoners te vergroten. Inwoners werken, verblijven en sporten ook (met regelmaat) buiten de eigen gemeente/gemeentegrens.’

‘Trainingen en kennissessies die Movisie en VNG organiseren zijn erg waardevol om kennis te verbreden en nieuwe medewerkers mee te nemen in dit thema.’

‘Het inbedden van toegankelijkheid in beleidsterreinen is belangrijk, zeker voor de lange termijn, maar tastbare zaken, zoals de natuurtoiletten, krijgen de meeste (positieve) reactie van inwoners.’

‘Alles wat jullie (VNG/Movisie) kunnen doen om dit thema hoger op de maatschappelijke agenda te krijgen en een groter onderdeel te maken van het publieke debat, zou behulpzaam zijn. Hoewel zowel de raad, het College als de inwoners die we hierover spreken de LIA steunen, is inclusie van mensen met een beperking vaak nog niet iets waar mensen uit zichzelf over nadenken. Als gemeente krijgen we geen vragen van inwoners (behalve de leden van de werkgroep) of de pers of vanuit de raad over inclusie van mensen met een beperking. Als dit wel het geval zou zijn, zou er waarschijnlijk hogere prioriteit aan gegeven worden en zouden we meer voor elkaar kunnen krijgen.’

‘Hoe praktischer en concreter de handvatten zijn, hoe gemakkelijker deze zijn te implementeren en mee te nemen in de herijking.’

Gemeenten met een LIA in ontwikkeling en zonder LIA noemen deze punten:

‘Ik heb behoefte aan concrete tips en ideeën die nagenoeg geen geld kosten. Want budget is er lokaal maar beperkt. Vooralsnog heb ik in de regio/provinciaal en/of landelijk weinig gevonden aan subsidie of initiatieven die betaalbaar zijn voor ons.’

‘Maak het lokaal en concreet. Het VN-verdrag is nogal afstandelijk en voelt alsof het ons niet direct raakt’.

‘Het is onontbeerlijk geld te kunnen inzetten voor de brede onderwerpen en levensterreinen. Dat is niet geborgd. Het zou een wereld van verschil maken als er structurele middelen zouden worden toegekend aan gemeenten voor alle onderwerpen waarvan het nodig is die te behandelen. Omdat anders bij bezuinigingen de meest kwetsbare mensen de dupe worden (alweer).’

Samenvatting en Conclusie

Movisie en de VNG brengen sinds 2018 elk jaar in beeld hoe ver gemeenten zijn met de implementatie van het VN-verdrag Handicap. Voor het eerst gaat de flitspeiling 2025 dieper in op de totstandkoming, inhoud en borging van de Lokale Inclusie Agenda's in Nederland. Deze informatie miste tot nu toe.

Van de kaart met een overzicht van Lokale Inclusie Agenda's is bekend welke gemeenten actueel een LIA hebben en welke aan een LIA werken.³ En tussen 2018 en 2023 heeft de jaarlijkse flitspeiling laten zien hoe gemeenten de implementatie van het VN-verdrag vormgeven. Ook hebben gemeenten in deze flitspeilingen aangegeven welke knelpunten en ondersteuningsbehoeften zij ervaren. In de flitspeiling uit 2023 werd duidelijk dat de verschillen tussen gemeenten groot zijn: sommigen zijn al goed op koers, anderen moeten nog beginnen met de implementatie van het VN-verdrag Handicap. Vorig jaar, in 2024, hebben Movisie en de VNG onderzocht wat gemeenten zonder LIA doen aan inclusie van mensen met een beperking.⁴

Dit jaar zijn in de flitspeiling weer alle Nederlandse gemeenten onderzocht. De vragenlijst van de eerdere flitspeilingen werd hiervoor herzien. Negen jaar na implementatie van het VN-verdrag Handicap biedt de flitspeiling 2025 verdiepende informatie over de LIA's. 145 gemeenten hebben deelgenomen aan de flitspeiling. De deelnemende gemeenten vormen een goede afspiegeling van Nederlandse gemeenten qua inwoneraantal en ook qua fase van de LIA waarin zij zich bevinden. In de analyse wordt een verschil gemaakt tussen drie groepen gemeenten:

- Gemeenten met een LIA: gemeenten die een LIA hebben of een tweede of latere versie van een LIA ontwikkelen. Dat betreft de grootste groep die heeft deelgenomen aan de flitspeiling.
- Gemeenten met een LIA in ontwikkeling: gemeenten die een eerste LIA ontwikkelen, maar nog geen LIA hebben. Deze groep gemeenten is de middelgrote groep.
- Gemeenten zonder LIA: gemeenten die niet bezig zijn met een LIA. Dat vormt de kleinste groep in deze flitspeiling.

3 Zie [Overzicht Lokale Inclusie Agenda's 2025](#)

4 Zie [Hoe werken gemeenten zonder Lokale Inclusie Agenda aan de inclusie van mensen met een beperking?](#) | Movisie

Een overzicht van de belangrijkste resultaten:

Gemeenten met een LIA:

- Bij ongeveer negen op de tien gemeenten zijn mensen met een beperking betrokken (geweest) bij de ontwikkeling en de uitvoering van de LIA. Meer dan de helft van de gemeenten in de flitspeiling heeft de LIA tot nu toe nog niet geëvalueerd of herijkt. De gemeenten die dit wel hebben gedaan hebben hier bijna allemaal wel mensen met een beperking bij betrokken.
- Een groot deel van de gemeenten slaagt er naar eigen zeggen in om mensen met verschillende typen beperkingen bij de LIA te betrekken. In weinig gemeenten denken mensen met verschillende culturele achtergronden mee.
- De meeste levensdomeinen komen bij driekwart of meer gemeenten aan bod. Alleen het levensdomein 'thuis' komt slechts bij de helft van de gemeenten aan bod in de LIA.
- Op de vraag of er in de LIA expliciet of impliciet wordt uitgegaan van het sociaal model van beperking geeft de helft van de gemeenten aan dat dit het geval is (expliciet of gedeeltelijk/ impliciet). Daartegenover staat dat de andere helft aangeeft niet van dit model uit te gaan of dit niet te weten.
- Het grootste deel van de gemeenten heeft ook buiten de LIA om aandacht voor inclusie in de beleidsontwikkeling. Maar de meeste van deze gemeenten leggen dit niet formeel vast.

Gemeenten met een LIA in ontwikkeling:

- Om een LIA te ontwikkelen heeft meer dan de helft van deze gemeenten interne of externe betrokkenen benaderd, informatie opgehaald of onderzoek gedaan, een procesaanpak of planning opgesteld. Bij driekwart van de gemeenten worden mensen met een beperking bij deze stappen betrokken.
- Naast de ontwikkeling van een LIA noemen deze gemeenten ook andere stappen die zij zetten in beleid voor mensen met een beperking. Veel gemeenten zijn bezig met de toegankelijkheid van websites en informatie. Meer dan de helft van de gemeenten noemt ook toegankelijke gebouwen en openbare ruimte, toegankelijke sportmogelijkheden, het betrekken van relevante maatschappelijke partners of toegankelijk stemmen. Intern kennis delen over het VN-verdrag Handicap wordt weinig genoemd.

- Ongeveer de helft van deze gemeenten betreft mensen met een beperking bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid gericht op de inclusie van mensen met een beperking. De meeste gemeenten geven aan dat zij hun inclusiebeleid niet evalueren of herijken.

Gemeenten zonder LIA:

- Twee van deze gemeenten geven aan dat zij niet bezig zijn met de implementatie van het VN-verdrag Handicap.
- De overige gemeenten geven bijna allemaal aan dat zij in het beleid als geheel aandacht hebben voor inclusie van mensen met een beperking. Daarnaast geven de meesten aan te werken aan het verbeteren van de toegankelijkheid van voorzieningen, zoals websites, sportmogelijkheden en gebouwen.
- In de meeste van deze gemeenten zijn mensen met een beperking betrokken bij de ontwikkeling of uitvoering van beleid gericht op inclusie van mensen met een beperking. Mensen met een beperking worden vooral betrokken omdat ze op eigen initiatief advies geven en om advies worden gevraagd. Structurele overlegmomenten met hen komen weinig voor.

Methodische verantwoording

Dit onderzoek werd als volgt uitgevoerd:

De vragenlijst werd ontwikkeld door Movisie met input van VWS en VNG. Als basis diende de vragenlijst van eerdere flitspeilingen.

Vervolgens werd de vragenlijst in enalyzer gezet zodat deze online kon worden ingevuld. De vragenlijst werd getest door middel van cognitive interviewing. Hiervoor zijn door Movisie drie online interviews afgenomen met beleidsambtenaren inclusie in juli 2025. Deelnemers hiervoor werden benaderd door de VNG. Bij de interviews zijn begrip van de vragen, interpretatie, het besluitvormingsproces en antwoordstrategieën en -opties onderzocht. Na elk interview werd, indien nodig, de vragenlijst aangepast. Er waren alleen kleine aanpassingen nodig, zoals een extra antwoordoptie of vervanging van een term. Bij het laatste interview waren geen verdere aanpassingen aan de vragenlijst nodig.

De vragenlijst van de flitspeiling werd naar alle Nederlandse gemeentes verstuurd per e-mail door de VNG. De vragenlijst kon worden ingevuld tussen 23 juli en 12 september 2025. De oproep werd ook verspreid in de nieuwsbrief van de VNG en er werd een herinnering verstuurd.

Nadat de vragenlijst gesloten was, heeft Movisie de data geanalyseerd. De data werd geïmporteerd naar het statistiekprogramma SPSS. Hier heeft Movisie de data opgeschoond en vervolgens met SPSS geanalyseerd. Op basis van deze analyse werd het rapport geschreven.

